

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 5. De eo, quod nulla vsura sit licita, contra Carolum Molinæum,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

accipit ob aliquam opportunitatem oblata quod non est de se nata sequi ex mutuo, cum plerumque sit sine eo pretium supra capitalem summam pro illa in mutuo exigere, perinde est ac si quis rem aliquam supra iustum pretium vendat ob utilitatem, & commoditatem quae emptori ex eadem re obuenit: quod illicitum esse recte probat D. Thom. 2. 2. *quest. 77. art. 1. ex eo, quod talis commoditas non sit aliquid venditoris, pro quo ipse iure possit pretium accipere: sicut posset pro incommoditate, tanquam sua, si quam subiret vendendo rem suam ad seruendum commoditati emptoris.*

51. Quinto, neque illud pro quo possit exigi lucrum ex mutuo, est quod mutans carendo sua pecunia, prius se interea aliqua utilitate; nempe, quis interea possunt incidere opportunitates negotiandi & faciendi lucrum, aut vitandi damnum. Nam et si concedendum sit, quod si tales commodorum opportunitates fuerint proxima, quia nimirum praesens adest occasio aliqua lucrandi ex pecuniae usu, quae mutuantibus elaberetur ob mutuo datam eandem pecuniam. Concedendum sit, inquam, non committi tunc usuram, licet aliquo supra summam principalem accepto quo compensetur lucrum cessans vel damnum emergens ratione mutui, prout exponitur in *seq. e.* Nihilominus tamen si opportunitates fuerint solum remotae, negandum non est usuram committi in proposito exactione. Nam tales opportunitates censentur ea, quae semper comitantur pecuniam, ut ipsa est de se instrumentum lucrandi: quo fit, ut in hoc genere nihil dicatur de pecunia vno tempore, siue praesens sit, siue futurum, quin idem dici possit de aequali pecunia in alio tempore: atque adeo mutuo accepta in vno tempore, sufficere compensari per aequalem pecuniae summam alio tempore redditam a mutuatario. Vnde quia mutans nihil minus habebit, quam haberet, si mutuo non dedisset: amplius accipiens, censetur usuram committere, ut pote non aliunde quam ex mutuo lucrum accipiens. Ad cuius confirmationem illud facit, quod tales opportunitates pendeant ex usu, qui cuiuslibet pecuniae communis est, quocumque ea habeatur. Quapropter idem iudicium est de eo, ac de ipsa pecunia; & ita, sicut nihil accipere licet supra sortem ratione mutuae pecuniae, ita nec ratione dicti usus communis, prout omnium consensus esse notat Sotus, *lib. 6. De iust. & iure quest. 1. art. 3. pag. 2.*

52. Sexto, neque est expectatio temporis: nam si usurarius lucrum exigit propter ipsum tempus formaliter quo mutuatarius retinet pecuniam, manifeste est iniustus: quia tempus cum sit commune omnibus, vendibile non est. Si vero exigat propter tempus materialiter, id est, eo quod per spatium temporis careat utilitate sua pecuniae, id perinde reicitur, ac reiecta est proxime praecedens causa.

Septimo, neque etiam quod mutuantibus molestum incommodumque sit non habere potestatem vtendi sua pecunia, aut se in illius possessione, aut contractione oblectandi hodie vel cras; sicut haberet si hodie & cras illam retineret. Nam id non auget pecuniae mutuae valorem: qui totus consistit in vnicuique ipsius usu praecipuo: nempe in ipsius distractione: quae, *moraliter loquendo*, perinde est, & aequae utiliter potest accidere breui temporis spacio ac longo. Et certe si id augetur valorem, fatendum esset plus valere pecuniam iuuenis quam senis: item plus valere pecuniam recentem excusantem, quam postea esse diuturnior, quam iam attritam. Quae ut absurda sunt, sic absurdum est pecuniam plus valere propter diuturniore potentiam ea vtendi hodie vel cras. Quod vero non sit iusta causa lucri accipiendi ex mutuo, quod per hoc usurarius se prius oblectatione, quam percipit ex possessione & contractione suae pecuniae, patet: quia compensatio, iuxta naturalem aequitatem iustitiae faciendae, aestimari non debet ex priuata eiusque cupiditate inordinata, qualis est illa auaritia: sed est ad rectam rationis normam exigenda.

Octauo, neque est benevolentiae affectus, quo mutans voluit mutuatario subuenire: nam et si negandum non est, quin ex honestate & gratitudine mutuatarius, pro illo mutuantis erga se affectu, gratiam referre debeat: ex iustitia tamen quae respicit aequalitatem rei ad rem: non autem (ut ceterae virtutes) affectum: ad nihil aliud tenetur, quam ad summam mutuae compensationem per aliam aequalem: centum, verbi gratia, pro centum reddendo: tam efficaci propensa voluntate, quam illi antea mutuo data est talis sum-

ma, compensandoque dan. num, si quod mutuator petulenti iniuste ratione iniuri.

Nono, neque est periculum commune, cui capitale exponitur per mutuum. Nam licet cum peculiare aliquid periculum probabiliter imminet, possit propter ipsum peti aliquid supra sortem: non potest tamen cum fuerit tantummodo commune: quia cum non suppetat tunc ratio, qua eiusmodi periculo prouideri possit a contrahentibus, neque immo-raliter sine dolo illius causa, ipsum sane non debet in partem deduci. Alioquin enim, cum res omnes humanae expositae sint innumerabilibus eiusmodi periculis, vix vquam possit contractus vllus iniri simpliciter & absolute: sed tantum cum pacto dandi aliquid ratione periculi quod potest contingere.

Decimo, neque est onus numerandi pecuniam, quoniam substantia ipsa mutui illud fecum fert: numeranda enim est pecunia quae mutuo datur vt tantum postea reddatur, quantum acceptum est, neuterque contrahentium fraudetur: perinde ac substantia venditionis fert secum onus tradendi rem venditam, pro qua iustum pretium dandum est. Quocirca pro tali numeratione lucrum exigere, idem est ac exigere pro mutatione (quod prohibetur per illud Luc. 6. Mutuum date nihil inde sperantes) sicut pro labore necessario ad faciendam administrationem, munus accipere, idem est, ac pro ea ipsa administratione accipere, contra illud Matthaei 10. c. Gratis accepistis gratis date. Quod si aliquid onus, ad substantiam mutationis non pertinens, subeundum sit: potest in illius compensationem aliquid accipi: quia non accipietur ex vi mutui.

Vndecimo, neque est, quod usurarius possit a mutuatario petere fideiussorem. Nam licet pro fideiussione pretium accipi possit, quia fideiubendo contrahitur obligatio solvendi debitum in defectum mutuatarii, quae aestimabilis est pecunia: non potest tamen pro mutatione, quae nullam eiusmodi obligationem inducit vt de se patet. Quamquam si quis obligaret se ad mutuandum ceteris de ciuitate, quotiescumque indigerent, obligatio esset aestimabilis pecunia, pro qua lucrum supra sortem capi posset, vt ex Scoto post Sotum notat Nauar. in comment. De usuris, num. 62.

Duodecimo, neque est, quod plerumque vtilius sit mutuatario, mutuo accipere pecuniam restituendam cum usuram, quam ea carere. Nam maior illa vtilitas nullum ius mutuantis dat accipiendi pecuniam, manifeste est iniustus: quia tempus cum sit commune omnibus, vendibile non est. Si vero exigat propter tempus materialiter, id est, eo quod per spatium temporis careat utilitate sua pecuniae, id perinde reicitur, ac reiecta est proxime praecedens causa.

Cum autem constet ex dictis, usuram de se malam esse: ideoque nullo ex fine licitam fieri: consequens est quod eam exercendi, non modo Princeps saecularis, sed nec Papa potestatem possit facere: ne quidem Iudaei alii sive infidelibus, vt bene notatum est a Couar. in *lib. 3. variarum resolutionum, cap. 1. num. 8.* textu quae habetur de eo praclarus in cap. Super eo, De usuris. Quamquam fatendum est Papam posse in dubio declarare, an contractus aliquis usurarius sit, necne. Quae autem in defensionem usurae obici possunt, partim ex dictis, partim ex deinceps dicendis soluantur. Ea si quis requirit sigillatim proposita, poterit videre apud Gregorium a Valeria 2. 2. disp. quinta, quest. 21. in vltima parte puncti primi.

CAPVT V

De eo, quod nulla usura sit licita contra Carolum Molinensem,

SVMMARIVM.

- 56 Nullam dari usuram licitam.
- 57 Quo modo accipiendum sit, quod Iudaeis permittitur, si sit, alieni dare ad usum.
- 58 Usuram peccatum esse grauissimum, ostendunt quae in illius vituperationem dicuntur a Patribus.

59 *Erronea opinio Caroli Molinæ de vſura.*
 60 *Inepia reſponſio eius dem Molinæ ad Ica Scripturam, quibus idem error rei citur.*
 61 *Rationes aduersus eundem errorem.*

EX dictis conſequens etiam eſt, vſuram cum de ſe aduerſetur iuri ac rationi naturali, & ideo ſit intrinſece mala, nullam poſſe dari licitiam: at que adeo ſicuti ſunt ſtatuta, aliquam concedentia, ea repudiari debere tanquam peruerſa, & à ratione aliena, omneſque introductas conſuetudines illam exercendi, cenſendas eſſe corruptelas, iuxta cap. finale De conſuet. vt pote contrarias iuri naturali & diuino.

57. Nec obſtat illud Deuteron. 23. Non ſcenerabis fratri tuo ſed alieno: per illud enim (vt placet D. Thomæ 2. 2. quæſt. 78. art. 1. ad 2. & aliis quorum meminit Couar. in lib. 3. n. 1. r. ſol. cap. 1. num. 7.) Iudæis ad duriciam cordis ipſorum, permiſſum eſt impune ſcenerari gentibus (ſicut & vxoribus dare libellum repudiij ex Marci cap. 10.) ad vitanda maiora mala: nõ autẽ illis eſt reddita licita vſura: ſicut nec reddita licita fornicatio cum alienigenis, quando dictum eſt in eod. cap. Nõ erit inter vos meretrix de filiabus Iſrael. A cuius proinde permiſſionis vſus, iſos per Chriſtũ reuocandos prædixit Dauid. Pſal. 71. iniquens: Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum. Id quod Chriſtus ipſe præſtitit, cum Lucæ ſexto dixit, Mutuum date nihil inde ſpectantes.] Atque hanc eſſe illius loci Deuteronomij germanam interpretationem, pluribus contendit quidem Sotus lib. 6. De iuſt. & iure, quæſt. 1. art. 1. ad 2. Alij tamen quos cõmemorat & ſequitur Couar. loco cit. malit Iudæis permiſſam eſſe vſuram, tanquam licitam ex autoritate Dei dantis illis dominium lucri per eam acquirendi. Quid quid eſt, circumſtantie additione facere, vt iam non ſit formaliter, ſed materialiter tantum vſura: ſicut ſpoliatio Aegyptiorum Exod. 12. conſeſſione Dei omnium Domini, effecta eſt furtum materialiter tantum, & reddita licita. Vnde intelligitur quod vſura non fuerint Iudæis licita cum omnibus gentibus, ſed tantum cum illis quibus tanquam hoſtibus poterant autoritate Dei, bellum inferre, & eos vita ac bonis ſpoliare: nec poterant habitatores terræ promiſſionis: quos bello propter ipſorum ſcelera Deus deleri iuſſit: & bona ac prædia ipſorum ſcelera à Iudæis occupari, tanquam largitione diuina, ad ipſos pertinẽtia.

58. Aduerte autem vſuram ſic intrinſece malam eſſe, vt peccatum ſit grauiffimum, prout oſtendunt quæ in illius vituperationem dicuntur à Sanctis Patribus: quale eſt illud D. Baſilij in Pſal. 14. An ignoras quod maior tibi exurgat peccatorũ aceruus, quam ſit opum acceſſus, quẽ ex vſuris venaris? Item illud D. Gregorij Nyſſeni homil. 4. in Eccleſiaſten: Quid refert an clanculum perſoſſis muris, prædonis more alienum habeas & prætereuntis cæde, te eorum quæ habeat dominum conſtituas, an ſceneris neceſſitate, acquiras ea, quæ ad te non pertinent. Et inferius de eadem vſura agens: Hic eſt ille partus quem parturit quidem auaritia, parit autẽ iniquitas, & obſterricatur in humanitas. Idemq; illud quod ex D. Auguſt. habetur 14. quæſt. 4. ca. Vſurarij ſimiles ſunt eſt qui ſubtrahit aliquid vel eripit diuiti, quam qui tradat pauperem ſcenerẽ? Præterea illud quo D. Chryſoſt. hom. 57. in Matth. tomo 2. miſeris ſceneratoris ex eo oſtendit (poſtquã in eũ multa dixit) quod per talẽ pecuniæ factum, anima illius perinde corrodatur, ac viperæ venter per ſuum partum: eoque magis, quo talis factus copioſior fuerit. Adhuc illud D. Ambroſij in Tobia cap. 4. Vſurarij ſimiles ſunt Iudæis: qui dederunt pecuniam Iudæ, vt occideret Saluatorẽ. iſti vt occidant innocentẽ. Item illud appoſite dictum à D. Baſilio loco citato: quod ſcenerator debitorem, tanquam canis feram perſequatur: ita ut latebras cõpellat quærere, nec quietere minus ſinat, quam canis lepore: nempe ex Pſal. 9. Oculi eius in pauperem reſpiciunt: inſidiatur in abscondito quaſi leo in ſpelunca ſua, &c.]

Accedunt etiã alia ex iure Canonico; vt quod in cap. 1. De vſuris in 6. vocetur vſurarum vorago, quæ animas deuorat & facultates exhaurit. Itẽq; quod in c. Sicut hi, diſt. 47. dicatur, vſuræ arte nequiſſima, aurum ex auro naſci: multaq; alia quæ collecta habentur apud Petrum Crepetium in ſumma fidei catholice, verbo Vſuram in quibus recenſendis non eſt

opus immorari, quia quem hæc non moueant, nec alta mouebunt. Vtinam moueat æterna futura vitæ miſeria quam Moſes, & Propheta (in iis ſcilicet ſacræ Scripturæ locis, ex quibus in præcedenti cap. notauimus probari vſuræ malitiam) vſurariis denunciant: ne eant in locum tormentorum paratum iis qui illos in tali negotio non audiunt, iuxta ea quæ in hiſtoria epulonis diuitis habentur apud D. Lucam cap. 16.

Moueat vtinam quoque vitæ miſeria illa, in quam vſurarius redigitur ab Eccleſia, pia licet matre, vt ab Eccleſiaſtica ſepultura arceatur (quod poſtea exponetur) eique ſacramenta, vitæ ſpiritalis neceſſaria ſubſidia, denegentur: tanquam cani alios rodenti, cui ſanctum dare prohibemur in cap. ſeptimo D. Matth. verſu 6. Quæ ſi nihil facit plerique auaris contingit, quorum meſs (ex cit. cap. Sicut hi) ſemel vinculis cupiditatis adſtricta, nihil niſi aurum & argentum videt: ſicut ij qui mente per inſaniam tranſlati, non iam res ipſas, ſed paſſionis ſuæ fantasias vident. Illud ſane negligere non debet, quod experientia doceat, iuſto Dei iudicio fieri, vt vltra animæ detrimentum, ex vſur. ſequatur etiam propriarum facultatum breuis poſſeſſio, accelerataque ſubuerſio. Cuius experientie habetur mentio Cod. De adminiſtratione tutorum, lege 22. ſub ſinem: cum dicitur, quod pecuniæ ſcenerandi vſus, vix diuturnus & ſtabilis ſit; quo ſubſecuto, intercedente ſape pecunia, ad nihilum patrimonium deducuntur.

Atque licet hæc ita ſint, ac doctrina de intrinſeca vſuræ malitia tot autoritatum & rationum momentis confirmata ſit: vnus tamen impius (vt à N. Mar. in Enchir. cap. 17. num. 209. nominatur, ob dogmatum hereticorum quæ tenui impetorem) Carolus Molinæus in tract. commerciorum & vſurarum num. 10. 11. 78. 79. 80. affirmat vſuram, niſi fraus intercedat, aut nimium opprimatur proximus, non eſſe peccatum, ſed eſſe licitam, quantumcunque (vt ipſe fatetur in eod. num. 80.) Doctores omnes 600. annis contrarium docuerint. Quæ in re, tanquam alteri Iſraeli Gen. 16. contingit ei, vt ſicut ipſius manus contra omnes fuerunt, ſic contra ipſum ſint manus omnium. Exploditur enim ab omnibus ſententia ipſius tanquam noua, & plane abſurda, ac etiam valde periculofa; nec in merito. Primum enim eſt contra expreſſa ſacræ Scripturæ loca, quæ in præcedenti cap. memorata ſunt. Abſolute enim & ſine limitatione vlla condemnant vſuras, tanquam illicitas, & voluntati Dei contrarias.

Ineptum vero eſt, quod in præced. num. nono, ad ea Molinæus reſpondet: iniquens vocẽ Hebraicam וַסַּר quæ vtitur Scriptura, ſignificare morſum: ideòq; in illa tantum modo prohiberi proximi morſum, id eſt, illius oppreſſionem. Imprimis enim argumenta ab etymologia ſunt valde infirma: atque ſi herendum eſſet in vi vocabuli, dicendum potius eſſet ſcripturam prohibere ne quis proximum ſuum dentibus mordeat, quam ne vſuram exerceat. Adde quod licet ſermo non ſit de vero morſu proximi, ſed de metapharico; nempe de leſione illius in bonis pecuniariis: inde tamen patere omnem vſuram eſſe autoritate Scripturæ illicitam, cum in omni vſura vere committatur talis læſio: plus ſcilicet exigendo, quam ſit ex iuſtitia debitum: quandoquidem in ea ſemper aliquid exigitur ſupra ſortem capitale. Præterea Scriptura non tantum vtitur voce וַסַּר ſed etiam alia Hebraica, videlicet וַסַּרְתָּ quæ ſignificat omnẽ id quod ſumitur vltra ſortem: & venit à radice וַסַּר ſignificatẽ auctuſeſ, ita ut וַסַּרְתָּ ſignificet augmentũ ſeu quidquid datur vltra id quod mutuo acceptum eſt. Deinde hæc ſententia eſt contra Patres antiquos, qui docent id omnẽ efficiere peccatum vſuræ, quod accipitur vltra ſortem: vt videre eſt apud Grat. 14. quæſt. 3. ex D. Auguſt. D. Ambroſio D. Ieronimo & Concil. Agatheraſi. Quamuis autem tale quid ſibi obiici Molinæus parum curaret, qui ſpiritu heretico turgidus, contempſit ſextentorum annorum (vt ante ex ipſomet meminimus) communi Doctorem conſenſu receptam in Eccleſia doctrinam: non ſuit tamen tacendum ad inſtitutionem catholicorum apud quos Patrum autoritates, ac ſacrorum Concil. & Summorum Pontificum definitiones maius momentum habent, quam vllæ humanæ rationes: quæ non deſunt validiſſimæ aduerſus prædictam Molinæi ſententiã.

Prima eſt, Si vſura non niſi ratione fraudis, vel oppreſſionis

tionis, peccatum esse: ea sane absolute non esset peccatum: sed tam licita esset quam emptio & venditio. Nam in emptio & venditione saepe est, tam fraus quam oppressio: nec tamen propterea quisquam dixit inquam emptio & venditionem esse peccatum. Secunda est, Molinæus peius sentit de hac materia, quam ipsi Gentiles. Nam ut omittam alios, quorum meminit Covarr. in lib. 3. var. resol. titulum, cap. 1. nu. 5. Aristoteles lib. 1. polit. cap. 7. agnoscit usuram esse peccatum, & contra naturam legem. Addens optimam rationem; quia contra rationem est exigere à re sterili fructum & partem. Sed pecunia, sua natura est sterilis, nihil que parit nisi accedat industria humana; quæ cum sit illius qui accipit mutuo, non autem eius qui dat; ille, non autem hic, potest ex ea lucrum percipere.

Tertia est D. Thomæ, 2. 2. quæst. 79. art. 1. Pecunia res est quæ usu consumitur sicut vinum: quia ut potu vinum, sic distractione, quæ est illius principalis usus, pecunia perit proprio domino. Sed in rebus quæ usu consumuntur, usus ipse non distinguitur à domino: adeo ut nihil accipi possit pro usu, postquam iustum pretium solutum est pro eorum dominio. Id quod patet exemplo: quia aperte iniustum esset, si quis cum iustum pretium acceperit pro vino, aliud pro vini usu accipiat. Quare nihil sumi potest pro usu pecuniæ postquam translatum est illius dominium in alium: sicut fit in mutuo, quod est rei propria alienatio, prout nomen ipsum indicat, cum in mutuum dicitur ex eo, quod meum, fiat tuum.

Quarta ratio est, Etiam si usus pecuniæ distingueretur à pecunia, & esset res quæ seorsim vendi posset sicut vendi potest fructus vaccae retento illius dominio: adhuc nihilominus usura esset illicita. Nam quando venduntur fructus rei fructifera, ea est natura talis venditionis, ut si pereat res ipsa, cuius est fructus, nihil possit amplius accipi pro eius fructu: quia pereunte re, perit fructus & usus rei: nec pro eo quod perierit, aliquid potest iuste accipi. At vero in usura, etiam si pereat pecunia mutuo accepta: nec accipiens usus sit illa: aut certe sic usus sit, ut nihil omnino lucrifecerit, obligatur ad restitutionem totius eiusdem pecuniæ acceptæ, & ad solutionem pretij pro lucro, tanquam illius fructus; cum tamen nullum protulerit. Quare usura non potest ab iniquitate ex eo excusari, quod rationem quandam habeat venditionis fructuum, reddituumve.

Quinta ratio, Fatetur ipse Molinæus, quod usura sit illicita, quando mordetur proximus, seu lædatur contra charitatem. At in omni usura proximus contra charitatem læditur in rebus suis. Probatur: quia in ea ex lucro, quod proximus acquisivit usu pecuniæ, cuius dominium per mutuum adeptus est, partem capit usurarius; quantumvis eiusdem pecuniæ dominium à se per mutuum abdicaverit: neque ea usus sit ad lucrandum, aut se vili periculo exposuerit: quod quidem iniquum est & laesivum proximo; cum inde plerumque contingat, ut principalis causa, id est, mutuatarius qui negotiatur ex pecunia, nihil plane cõsequatur. Imo si sortem amittat, nec quidquam lucretur; debeat nihilominus mutuum acceptum ac si lucrum expectatum solvere; in quo cernitur proximo læsio valde iniqua: ut pote quia ille qui nulli se periculo exponit, neque damnum sentire potest, sentit commodum & lucrum, etiam sine labore. Ille autem qui laborat non sentit commodum: nisi se damno exponat. Quod adeo est contra rationem, ut pro regula habeatur (quæ est ff. De reg. iuris in 6.) Eum qui sentit onus, sentire etiam debere commodum, & e contra. Ex qua etiam intelligitur, quod si ille qui mutuat, voluerit se quoque exponere damno, sicut ille qui negotiatur: potest etiam iuste fieri particeps lucris; prout suo loco exponetur cum de societate in sequenti libro 25. agetur. Molinæi autem argumenta facile erit solvere ex supradictis: nec ea quid amplius probant, quam mutuationem rem esse commendatam in sacris literis. Neque esse illicitum urgente necessitate, ab usurario urgente usuras mutuum accipere: In quibus illi non aduersamur.

CAPVT VI.

De interesse per quod maxime excludi censetur usurae malitia.

SVMMARIVM.

62. Licetum esse capere interesse.

- 63. Quid significetur per interesse.
- 64. Varium interesse distinguitur.
- 65. Interesse peribile, quoddam est intrinsecum, & quoddam extrinsecum.
- 66. Quid generaliter sit peribile interesse; quidque specialiter.
- 67. Specialiter (qua ratione est huius loci proprium) quoddam dicitur lucri cessantis, & quoddam damni emergentis.

Licet, non esse capere interesse ab eo, cuius causa incurritur in aliquo negotio, certum est ex iure canonico in cap. Si quis, 12. qu. 2. in cap. Constitutis, De procuratoribus: in cap. fin. De iis quæ vi: in cap. Dilecti de foro competentis: in cap. Peruenit, De fideiusforibus, & in cap. Sacro De sententia, ex comm. ideoque ipsum solet in hac materia considerari, tanquam circumstantia per quam malitia vsure excluditur: sicut per defensionem propriæ vitæ, cum moderamine inculpatae tutelæ, tollitur malitia homicidij, quo inuasor occiditur. Vbi adverte, quod ex Medina habet Petr. à Nauar. in lib. 3. De resol. cap. 2. num. 185. & 186. usuram sumptam simpliciter, ut nihil aliud importat quam lucrum ultra sortem occasione mutui, nec bonam de se esse, nec malam, sed ex adiecta circumstantia causæ. Itaque mala est cum lucrum accipitur ob solum mutuum, quia causa est iniusta: non autem cum ob interesse, aliamve causam iustam.

Quid autem dicatur interesse, potest familiariter declarari dicendo quod Alphonso à Neapoli in tract. De usuris, quæst. 18. num. 1. quod sit amissio alicuius temporalis boni iuste obtinendi: sic appellata, quia ille qui tale bonum amittit, dicere potest sua interesse illud perdere. Additur vero, in se obtinendi: quia amissio boni iniuste obtinendi, non constituit interesse proprie dictum. Vnde nec in iudicio actio datur pro eo recipiendo, iuxta legem. Itaque fullo, ff. De furto, ubi ratio ea redditur, quod nemo de improbitate sua consequatur actionem.

Diuidi vero potest interesse, ut idem Alphonso latius persequitur num. 14. & aliquot sequentibus, in inæstimabile & æstimabile; iuxta duplex scilicet boni temporalis genus. Quoddam enim est pretio seu pecunia inæstimabile, ut hominis liberi vita, ex lege 1. §. Sed cû liber homo, ff. De his qui esuiderint vel deiecerint. Quoddam vero est pretio æstimabile, ut vinum, frumentum, domus, ager, &c. in illiusque amissione consistit interesse inæstimabile; & in huius amissione, consistit interesse æstimabile. Quod rursus diuiditur in non peribile, & peribile. Illudque est quod incurritur sine alicuius facti iniusto, vel cessatione iniusta: cuius exemplum habetur in lege, Proculus, ff. De damno infecto: ubi statuitur, interesse non posse peri, si iuxta me ædificia habeas, & ea iure tuo altius tollas; aut in vicino agro tuo cuniculum facias, vel fossam, & illinc obsecurentur domus & meæ lumina, aut hinc aqua in meum fundum influere impediatur.

Peribile vero interesse est, quod incurritur propter alicuius factum iniustum, vel cessationem iniustam: de quo tantum est in præsentia sermo: contingitque aliquando intra rem, & dicitur intrinsecum; quod quando extra rem, & dicitur extrinsecum. Vtriusque modi exemplum habetur ex lege Si sterilis, De actionibus empti & venditi. Prioris quidem, mutuo dedi tibi frumentum, aut vinum reddendum calendis Aprilis, nec reddidisti, illiusque pretium auctum est vsque ad Augustum; teneris ratione interesse, solvere mihi quanti plurimi valuit à tempore iniustæ moræ, ex lege Vinum ff. Si certum petatur. Quod quidem interesse, dicitur intra rem esse, eo quod immediate procedat ex re, id est, ex frumento tanquam fructus & partus quidam illius. Posterioris vero modi exemplum est; si sciam à me tibi mutuo datum non restituisse tempore præstituto, & ideo equi mei fame perierunt; tale enim interesse extra rem est, cum non profluxerit ex ea: nec enim scenum, sed fames talem mortem intulit.

Atque prætermisiss (Nauarri imitatione in cõment. De usuris, num. 40.) subtilitatibus de definitione, & diuisione ac subdiuisionibus istiusmodi interesse, quibus ipsam ex parte obscuram idem Nauarrus ait cõtrecturimus, & sufficere potest ad negationem institutum, dicere interesse peribile sumptum generaliter esse id, quod quis perdidit de suis rebus; quia illud quod dari vel fieri debuit, non est suo loco, vel tempore, vel alias ut debuit, datum vel factum. Specialiter vero sumptum, & ut ad

hunc